

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Krecsányi I.
Cím: Történetek és epizódok

Forrás: Magyarország

Tárgy	492
Hely	Budai Színház
Idő	"1903-1906"
Személy	

Bp
(Hely)

1918. X. 8.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Történetek és epizódok

(Huszonöt éves budai színházirás emlékeiből)

Írta: Krecsányi Ignác

III.

1903-ban az „Éjjeli menedékhely”, Gorkij megvilágosító korrajza került színre. Reinhardt Ede berlini színtársulata előttünk pár héttel mutatta be a Magyar Színházban. Mi harmincháromszor adtuk az évad alatt. A siker bizonyítéka volt, hogy a premiér alkalmával az első felvonás után hatszor, a többi felvonások alatt szintén számtalanszor a lámpák elé szólították az összes szereplőket. Nem tudom kellőleg kifejezni, hogy egy ehhez hasonló nagyszabású mű sikere után milyen boldog érzésekkel hagytam el a színtér. Boldogított a tudat, hogy ismét egy talpalatnyi tért foglaltunk el Budán. A „Keresd a szíved”, „A takácsok”, „Az ember tragédiája”, „A valódi nász”, „Az orléáni szűz”, „Árnyék és Tündér Ilona”, „A kereszt jelében”, „Hunyadi László”, „Bánk bán”, „Ernáni”, „Faust”, „Carmen”, „Hegyek alján” stb. nagyszabású drámai és énekes művek sikerei, továbbá a bucsuelőadások, melyeket a közönség rokonszenvre, szeretetre és lelkesedésre minden évben díszelőadásra, ünneppé avatott, ma is fölemelő hatással vannak reám. Ezeket a bucsuestéket sohasem fogom elfelejteni. Gorkij darabját augusztus 20-ikától bezárólag 31-ikéig a Népszínházban is adtuk, de a Párisi Áruház akkori katasztrófája elriasztotta a közönséget az előadástól. Az operák e nyáron husz estét töltötték be, s az eddig színre kerültek mellett „Faust”, „Hoffmann meséi”

már mint opera, „A szevillai borbély”, „Rigoletto”, „Troubadour” és „Carmen” szerepelnek. Fellépett még Beregi Oszkár legjobb szerepeiben. Az évadot a „Bob herceg”-gel fejeztük be.

Az 1904-dik évben Jászai Mari, Szoyer Ilonka asszony és Rózsahegy Kálmán vendégjátékai vonzóttak. Kövesi Albertnek „A kaméliás férfi” című új fővárosi életképe egy abban az időben kezdő, de csakhamar kiváló művésznőt juttat eszembe. Ugyanis Kövesi darabjának második felvonása egy divatárúsnő boltjában játszódik. A Bolt tulajdonosnőjének kicsi, de azért jelentékeny szerepe van. Ha tehetséges, hivatott színésznő játssza azt, csinálhat belőle valamit.

A szerepet Medgyaszay Vilmának osztottam. A művésznő előző év őszén, mint színi iskolát végzett növendék szerződött hozzám. Temesváron a „Pillangó kisasszony” dramolettben léptem föl először.

Medgyaszay azzal az üzenettel küldte vissza a szerepet, hogy ő azt semmi szín alatt sem játssza el. Adjam másnak. A szereppel zsebemben a lakására siettem.

— De kisasszony, hogyan juthatott eszébe, ezt a szerepet visszaküldeni? Hisz ez ilyen és olyan nagyszerű szerep. A legjobb szerep a darabban. Ez a szerep a kegyed művésznői kvalitásaira van szabva. Ezt okvetlenül el kell játszania. A darab sikerét kockáztatnók, ha nem kegyed játszaná el... s több efféle hangzatos szavak és frázisok, amiket minden valamirevaló színházirás ilyen esetekre raktáron szokott tartani.

Hosszas rábeszélés után végre elvállalta a szerepet.

Pár nap múlva már a próbánál láttam, hogy igazam volt. Medgyaszay nagyszerűen alakította kis szerepét.

A darab premierjét Beöthy László, a Király-színház igazgatója is megnézte. Látnia Medgyaszay kitűnő alakítását, előkelő mozdulatait, sudár alakját, elragadtatva jött a színpalák közé.

— Mi a neve annak a fiatal nőnek, aki a divatárú lányok főnöknőjét játszotta?

— Medgyaszay Vilma.

— Nagy tehetség. Nagy jövő. Kitűnő színésznő lesz belőle. No, kedves direktorkám, ez sem lesz ám sokáig magánál. Rövidesen valamelyik kőszínházhoz fog átrepülni.

Beöthynek igaza volt. Medgyaszay pár hónap múlva épp ő hozzája repült át, s a Király-színház „János vitéz” Iluskájában aratta sikereit.

Ime, „A kaméliás férfi” visszaküldött, nagynehezen ráerőszakolt szerepe alapította meg Medgyaszay jövőjét. Az röpitette át a budai szellős épületből a pesti kőszínházba.

Operai műsorom ez évadban már „Hunyadi László”-val gazdagodott. Tetszetek Kazaliczky Antal „Telemrehevés” eredeti színműve, Heyermanns „A pénz” című parasztdramája, Faragó Jenő „Aszfaltbetyár” nyári életképe és az „Apajune” operet. Mind újdonságok. Utolsó előadás a „Próbaházasság” volt.

Az 1905-ik évet a városligeti Feld-féle színpalán kínlódtam át. Hajhaj! Ere az évadra nem kívánok visszaemlékezni. A feledés sűrű fátyolát rája!

A Népszínház átépítése miatt ezen a nyáron a gyászos végű Vidor Pál működött színtársulatával Budán, aki az évad nagyrészt a „Smolen Tóni” című énekes bohózzal hozta ki.

1906-ban *Jászai Mari* és *Márkus Emilia* asszonyok vendégszerepeltek. *Jászai Mari* többek között *Gárdonyi Géza* „*Fekete nap*”-jában *Márkus Emilia* pedig „*A kis tisztelendő*” premierjében játszott. E nyáron a „*Lammermoori Lucia*” és „*Fra Diavolo*” operákat is fölvettem a műsorba. Az évad alatt huszonnégy operaelőadást tartottam. *Dóczy Lajos*, „*Csók*” vigjátéka volt az utolsó előadás.

1907. év nyara ismét nagy operai műsort tüntet föl. Ebben az évben hoztam *Rózsa S. Lajost* Budára, aki az operáknak és nagyszabású operetteknek rövid idő alatt egyik elsőrendű erőssége lett.

Rózsa S. Lajos sajátos módon került hozzám.

1906 szeptember hónapjának egyik délutánján a Horváth-kerten át lakásom felé tartottam.

A kert egyik padjáról magas, férfias alak emelkedett föl s hozzám lépett.

— Igazgató ur, bocsánat, pár szóm volna.

— Kicsoda ön?

— *Rózsa Sándor* vagyok.

— Az istenét! Csak nem a híres haramia-vezér unokája?

— Oh, dehogyan, kérem. Én énekes színész vagyok. Az igazgató urhoz szeretnék szerződni. Önnél gondolom jövőmet megalapíthatni.

— Miféle hangja van?

— Bariton.

— Kellemes, szép a hangja?

— Akik hallották, azt mondják, hogy szép.

— Van jó hallása?

— Tessék zongora mellett próbát énekelteni velem.

A férfi modora, megnyerő külseje, szép, csengő organuma bizalmat, rokonszenvet kel-

— Szíveskedjék holnap délután lakásomra jönni. A karnagyom és én várni fogjuk.

Rózsa S. Lajos másnap eljött és énekelt. Bár akkor még nem eléggé képzett, de terjedelmes, gyönyörű hangja nagyon megtetszett s azonnal szerződtettem.

Szerződésünk kölcsönös lebonyolítása után figyelmeztettem:

— De kikötöm ám, kedves *Rózsa Sándor* barátom, hogy ezen a haramiás, gyilkos hangzású néven az én színlapomon nem foglalhat ám helyet. Mától kezdve *Rózsa Lajos*nak keresztelek.

Rózsa Sándor fanyar mosollyal bár, de belenyugodott neve megváltoztatásába. Ugy látszott, fájt neki, hogy *Rózsa Sándor* becsületes nevétől megfosztom. A színlapszedő pártfogása után mégis sikerült neki az S. betűt a *Lajos* név elé csempésznie.

Rózsa sejtelme, hogy nálam véli jövőjét megalapíthatni, rövid idő múlva beteljesült. Összesen három évig működött színtársulatomnál, s vasszorgalma, tehetsége és gyönyörű hangja nemcsak a temesvári, hanem a fővárosi közönségnek is egyik kedvencévé avaták. Kiváló művészi előnyei a magyar királyi Operaház igazgatóságának figyelmét is reá irányították s *Rózsa*t minden budai operaszerepében figyelemmel kísérték.

Mészáros Imre, az Operaház akkori igazgatója egy izben áthivatott irodájába.

— Igazgató ur, bocsásson meg, hogy magamhoz kértem.

— Parancsoljon, direktor ur.

— Meddig van *Rózsa Lajos* önhöz szerződve?

— Eddig és eddig.

— Reflektál ön a jövőben is?

— Olyan énekesre, mint *Rózsa Lajos*, minden színigazgató örömmel reflektál. Kivéve, ha a körülmények és a méltányosság mást parancsolnak.

— Mert lássa, mi *Rózsa Lajost*, kit legutóbb is önnél „*Carmen*”-ben megnéztem, szerződtetni akarjuk. A magyar királyi Operaháznak azonban, mint állami műintézetnek, nem az a célja, hogy bármelyik vidéki színigazgató tagját elszerződítelve, annak anyagi vagy művészi kárt, vagy hátrányt okozzon. Ellenkezőleg. A mi hivatásunk az, hogy önökétőlünk telhetőleg támogassuk. Ha *Rózsa*ra szüksége van önnek, nem fogjuk szerződtetni. Kérem tehát, szíveskedjék nyilatkozni, köt-e vele új szerződést, vagy saját művészi hátránya és anyagi vesztesége nélkül elbocsáthatja őt?

— Nem fogom szerződését megújítani.

— Hogyan? . . . Hát olyan könnyen lemond róla?

— Mindig büszke voltam arra, ha a fővárosi kőszínházak igazgatói az én személyzetem közül egészítették ki társulataikat. *Rózsa Lajos*nak a magyar királyi Operaháznál van a helye. Ott fogja ő azt a jövőjét megalapíthatni, amelynek fundamentumát nálam rakta le.

Igy lett *Rózsa*ból a magyar királyi Operaház első banitonistája.

Ebben az évadban tizenhét operaesténk volt. Ezek között helyet foglalt „*Dinorah*” is, a címszerepben *Medeczky Biankával*, aki jelenleg szintén az Operaház tagja. Ugyanez évad alatt vendégszerepelt *Gál Gyula*, a Nemzeti Színháztól. Bucsuelőadásunk a „*Himfy dalai*”, *Berczik Árpád* vigjátéka volt.

(Szerdán este befejezzük.)